

วัฒนธรรมการเส้กลองกิ่งของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ Seng Klong Khing Culture of Rong Kham People in Kalasin Province.

เนติพงศ์ วุฒิพรหม¹ และสุรพล เนสุสินธุ์²

Netipong Wutthiprom¹ and Surapon Nesusin²

¹นักศึกษา ปริญญาโท สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²อาจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Master Student Music Fine and Applied Faculty of Fine and Applied Arts Khonkaen University

²Lecturer from the Faculty of Fine and Applied Arts Khonkaen University

Corresponding Author Email: Aof_bie96@outlook.com

Received: 3 August 2022

Revised: 25 August 2022

Accepted: 1 September 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการเส้กลองกิ่งและการประเมินคุณค่าของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 2. เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดการเส้กลองกิ่งของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 9 คน ที่มาจากการสุ่มแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม แล้วนำข้อมูลที่ได้รวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ วิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) วัฒนธรรมการเส้กลองกิ่งและการประเมินคุณค่าของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการดิ้นรนเพื่อประชันความดัง มีการเล่นอยู่สองรูปแบบ คือ การเส้กลองหน้าแคบและการเส้กลองหน้ากว้าง การเส้กลองหน้าแคบ จะเป็นลักษณะกลอง หน้าเล็ก ขนาดลำตัวของกลองกะทัดรัด เป็นกลองที่ใช้เพื่อแข่งขันเอากลองที่มีเสียงสูงและเสียงใส ส่วนการเส้กลองหน้ากว้าง ลักษณะของหน้ากลองจะกว้างกว่ากลองแบบหน้าแคบ ขนาดลำตัวของกลองมีขนาดใหญ่ โดยจะเป็นกลองที่มีเสียงต่ำ ในการแข่งขันจะเน้นไปในเรื่องของความดังกลบเสียงกลองของคู่แข่ง ในการประเมินค่าและการตัดสิน กรรมการที่ตัดสินจะใช้ 3-5 คน ตัดสินการเส้กลองกิ่งทั้งสองรูปแบบ โดยจะใช้หูในการฟังเสียงของกลองของแต่ละคณะ ไม่ได้มีการใช้เครื่องวัดเสียงในการตัดสินแต่อย่างใด และ 2) เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดการเส้กลองกิ่งของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการสืบทอดมาอย่างยาวนาน จากรุ่นสู่รุ่น โดยพระครูสุนทรปริยัติจนมาถึงพระอาจารย์อุบล อคฺคธมฺโม และได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการ ส่งผลให้วัฒนธรรมการเส้กลองกิ่ง เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ได้คงอยู่คู่กับชาวอำเภอร่องคำและจังหวัดกาฬสินธุ์มาอย่างต่อเนื่อง เพราะกลองเส้ถือว่าเป็นการช่วยเสริมความสามัคคีของคนในชุมชนสร้างความผูกพันและเข้าใจกันดี

คำสำคัญ: วัฒนธรรม, การเส้กลองกลองกิ่ง, การสืบทอด

Abstract

This research consists purposes were 1. to study the culture of Seng Klong King and its valuation of the people of the Rong-Kham district and 2. To study the succession process of Seng Klong King of Rong Kham district people, Kalasin province. is a qualitative research. There is a research tool, namely, an interview form, with a target group of 9 people drawn from specific random sampling consisting of 3 groups of stakeholders. The information gathered from interview forms and related documents were then content analysis. The results showed that 1) Seng Klong King's culture and valuing of the people of Rong Kham District, Kalasin province, is a hit to compete for loudness. There are two forms of playing: narrow-faced drums and broad-faced drums.

The Narrow face will look like a small front drum, compact drum body size. It is a drum used to compete for drums with high sound and clear sound. The wide front drum. The appearance of the drum face is wider than the narrow-faced drum. The body size of the drum is large. It is a low-pitched drum. The competition will focus on the loudness of the drums of the competitors in valuation and judgment, for the judge will use 3-5 people to decide both forms of drum kings. It uses ears to listen to the sound of the drums of each group. The sound meter was not used to make any judgments 2) to study the succession process of Seng-Klong King drums of the Rong Kham district people, Kalasin province. It has been inherited for a long time from generation to generation by Phra-Khru Sunthorn Pariyat until he arrived at Phra-Achan Udon Akkadammo and received support from government agencies. As a result, the Seng-Klong King culture is a cultural tradition that has remained with the people of Rong Kham and Kalasin province continuously because the Seng drums are considered to help strengthen the unity of the people in the community, build relationships and understand each other well.

Keywords: Culture, Seng Klong Drum, Inheritance

บทนำ

ภาคอีสานมีกลองในรูปร่างลักษณะต่าง ๆ มากมาย กลองเหล่านี้นำมาใช้ในการตีประกอบจังหวะการขับร้อง ฟ้อนรำ และยังใช้ในการแข่งขันหลายรูปแบบ ตามความนิยมในแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย ชาวอีสานเรียกการแข่งขันตีกลองว่า “การแข่งกลอง” คำว่า “แข่ง” ซึ่งมีความหมายถึงการแข่งขัน ยังถูกนำไปเรียกชื่อกลองที่ใช้ตีแข่งขันกันว่า “กลองแข่ง” ทั้ง ๆ ที่กลองแต่ละชนิดที่ใช้แข่งจะมีชื่อเรียก เช่น กลองกิ่ง กลองกะแตบ กลองแต้อยู่แล้ว แต่ชาวบ้านก็นิยมเรียกรวม ๆ ว่า “กลองแข่ง” (สุรัตน์ วรางค์รัตน์, 2537, น.43)

กลองที่ใช้ในภาคอีสานนั้นมีอยู่หลายชนิด เช่น กลองยาวซึ่งในบางท้องถิ่นอาจจะเรียกว่ากลองหาง กลองตุ้มหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ากลองสองหน้าขนาดกลาง กลองตั้งหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ารามะนา กลองกันตรึมหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าโทน และกลองเส็งซึ่งในบางท้องถิ่นอาจจะเรียกว่ากลองกิ่งหรือกลองแสดก็เรียก (เจริญชัย ชนไพโรจน์, 2530, น.15-16)

กลองเส็งจะนิยมเล่นในทั่วทุกจังหวัด ทุกพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ยังมีการละเล่นการเส็งกลองกิ่งหรือกลองเส็งทั้งในแขวงจำปาสักและแขวงคำม่วนหรือในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ของทั้งประเทศลาวและภาคอีสานก็มีการละเล่นกลองเส็งทั้งหมด กลองเส็งหรือกลองกิ่ง จะแยกออกได้ 4 ชนิด คือ 1) กลองเส็งหน้าแคบหรือบางพื้นที่เรียกกลองแสด 2) กลองเส็งหน้ากว้างหรือกลองเส็ง 3) กลองเส็งเล็กและกลองแปรง 4) กลองเส็งจั่ว ซึ่งเป็นกลองเส็งที่มีขนาดเล็กที่สุด (พระอาจารย์อุดม อัครมโม, 2564, สัมภาษณ์) การแข่งขันกลองเส็งหรือการแข่งขันเส็งกลอง มักจะนิยมเล่นหลังจากเก็บพืชแล้วในแต่ละปีนิยมแข่งขันในเดือนหกหรือบุญบั้งไฟ ในอดีตนั้นแทบทุกหมู่บ้านของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ จะมีกลองเส็งอยู่ในสถานที่พร้อมจะเข้าประกวดแข่งขันและใช้ในงานบุญเดือนหกหรือบุญบั้งไฟได้เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันกลองชนิดนี้ก็ยังคงมีเหลือให้เห็นอยู่บ้างแต่ก็ไม่มากนัก

ดังนั้น จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและควรศึกษาว่ายังมีการละเล่นพื้นบ้านของชาวอีสานอีกประเภทหนึ่งในปัจจุบันเริ่มลดน้อยถอยลง ทั้งที่การละเล่นพื้นบ้านชนิดนี้มีความสำคัญและมีคุณค่า ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องวัฒนธรรมการเส็งกลองกิ่งและการประเมินคุณค่าของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ที่นับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจและควรบันทึกไว้เป็นหลักฐานในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลเรื่องกลองเส็ง อันจะทำให้ทราบข้อเท็จจริงในด้านการจัดทำประเมิน

คุณค่าและการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมซึ่งจะนำไปสู่การสืบสานอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์อีกส่วนหนึ่งของชาวอีสานในเรื่องของดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการเลี้งกลองกิ่งและการประเเมนคุณค่าของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดการเลี้งกลองกิ่งของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ จำนวน 9 คน ที่มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้รู้ หรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน คือ พระอาจารย์อดุล อคฺคธมฺโม และพระอาจารย์ วิรัช วิสุทฺโธ 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านการปฏิบัติ จำนวน 4 คน คือ นายปรีชา คุ่มศรีไธย์ นายสุดใจ คำสินวน นายสีทวน สายโรจน์และนายวิชัย บุญสมร และ 3) กลุ่มช่างผู้ผลิตกลอง จำนวน 2 คน คือ พระอาจารย์วิทยา ปิยวัฒน์ และนายจักรพงษ์ เพ็ชรแสน

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดประเด็นคำถามไว้อย่างแน่นอน เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูลและวิเคราะห์ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ เครื่องมือจะใช้กับกลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกไม่จำกัดคำตอบให้ข้อมูลกว้างและหลากหลายครอบคลุมทุกประเด็น เครื่องมือนี้จะใช้กับกลุ่มผู้รู้ การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม เป็นการฝึกซ้อมร่วมแสดงในการเลี้งกลองกิ่ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีประกบกัน ได้แก่ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลองเลี้งและการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ 1) ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลองเลี้ง 2) สัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีพื้นบ้านอีสาน ศิลปินผู้เลี้งกลอง และผู้ฟัง 3) การสังเกต ใช้สังเกตจากการแสดงการเลี้งกลอง ฝึกทักษะการเลี้งกลอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย การสำรวจ การสัมภาษณ์การสังเกต การจัดกลุ่มสนทนาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง 2) นำข้อมูลที่รวบรวมได้จำแนกหมวดหมู่ตามประเภทของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกัน 3) สรุปข้อมูลแต่ละประเภทแล้ววิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ 3.1) ศึกษาวัฒนธรรมการเลี้งกลองกิ่งและการประเเมนคุณค่าของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3.2) ศึกษากระบวนการสืบทอดการเลี้งกลองกิ่งของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องวัฒนธรรมการเลี้งกลองกิ่งของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาวัฒนธรรมการเลี้งกลองกิ่งและการประเเมนคุณค่าของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมการเลี้งกลองกิ่งและการประเเมนคุณค่าของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

1.1 ความเป็นมาของวัฒนธรรมการเลี้งกลองกิ่งกับชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความผูกพันกันมากและมีมานานตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษในสมัยก่อนมักจะตีเพื่อบอกสัญญาณว่าให้มารวมกัน เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ไม่ปกติหรือต้องการความร่วมมือโดยสถานที่รวมกันคือที่วัดวัดหนึ่งจะมีกลองกิ่งเพียงหนึ่งคู่เพื่อใช้ในงานและเมื่อมีประเพณีหรืองานพิธีกรรมจะนำออกมาใช้ไม่นิยม

เก็บไว้ในบ้าน การเสีงกลองในสมัยก่อนเกิดขึ้นจากตามแต่ละหมู่บ้าน ไม่ค่อยมีการแข่งขัน จะประชันเฉพาะในช่วงงานบุญบั้งไฟ เนื่องจากยังไม่นิยมการแห่กลองยาวในงานบุญบั้งไฟ จึงมีการตีกลองเสีงเพื่อหัดตีและเตะไปเรื่อย ๆ ไม่มีรูปแบบ โดยการแห่จะแห่เป็นกลุ่มก่อนไม่มีความเป็นระเบียบ จะใช้กลองเสีงเป็นตัวนำในการแห่ขบวนบุญบั้งไฟ และจะใช้วิธีการเชิญแต่ละหมู่บ้านมาแห่บั้งไฟให้เสร็จก่อนแล้วตอนเย็นถึงจะมีประชัน การทำตัวกลองในอำเภอร่องคำบางหมู่บ้านใช้วิธีการขุด บางหมู่บ้านก็ใช้วิธีการกลึงเพื่อความรวดเร็ว ในปัจจุบันพบว่าช่างที่มีความชำนาญในการขุดกลองแทบจะไม่มีแล้ว จะเหลือแต่เพียงผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของวิธีการทำตัวกลอง ช่างที่ทำกลองต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะนิยมทำในวัด มีการถ่ายทอดการทำกลองกันในวัดมีพระภิกษุ สามเณรในวัดร่วมกันเป็นผู้ทำกลองไว้ใช้ในงานแต่ละประเภท เช่น กลองเพล กลองหาง หรือกลองยาว ซึ่งช่างแต่ละคนจะมีการทำกลองที่รูปร่างลักษณะใกล้เคียงกัน จะแตกต่างกันที่วิธีการขึ้นหนังอย่างไรให้กลองมีเสียงดังและเสียงใสดังกังวานก็ขึ้นอยู่กับเทคนิคของช่างแต่ละคน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลองมีเสียงที่ได้คุณภาพมีอยู่ 3 ประการ คือ 1) บั้งหรือไม้ตัวกลอง ถ้าเป็นไม้เนื้อแข็งจะมีเสียงดังดีมาก 2) หนังหุ้มกลอง จะต้องเลือกหนังที่ดี เหนียว ทนทาน ไม่ขาดง่าย 3) คนตี ถ้าคุณภาพของกลองดีเท่ากัน จะวัดกันที่ความแข็งแรงของร่างกายคนตีกลอง (พระอาจารย์อุตล อคฺคธมฺโม, 2564, สัมภาษณ์)

1.2 ลักษณะของกลองเสีงหรือกลองกิ่ง

ภาพที่ 1 ลักษณะของกลองเสีง (ที่มา: เนติพงศ์ วุฒิพรม, 2564)

คือ กลองที่ทำด้วยไม้ มีลักษณะปากกว้าง ก้นเล็ก ใช้หนังควายในการซึ่งหน้ากลองและก้นกลอง การเร่งให้หนังตึงหรือหดยจะค่อย ๆ ทำโดยการเร่งหรือคลายเชือกหนังที่ร้อยโยงกับแผ่นหนัง ซึ่งหน้าด้วยหนังด้านที่มีปากกว้าง ซึ่งหนังหน้ากลองให้ตึงด้วยหนังหรือเชือกไนลอน ในสมัยก่อนหน้ากลองจะมีขนาดใหญ่ ทำให้มีความหนักและคงทน เสียงกลอง จะอยู่ในระดับที่ไม่สูงและใสเท่าไหร่นัก ปัจจุบันช่างกลองจึงได้ลดขนาดของหน้ากลองให้เล็กลง เพราะเมื่อน้ำหนักกลองเล็กขนาดกะทัดรัดลง ก็จะสามารถทำเสียงกลองให้ดังได้เร็วขึ้น ทั้งนี้ในการทำกลองเสีงก็จะขึ้นอยู่กับความแตกต่างของช่างแต่ละคนว่าต้องการทำกลองในรูปร่างแบบใด เพื่อให้ได้เสียงตามความต้องการในแต่ละคณะของตน (พระอาจารย์วิทยา ปิยวณฺโณ, 2564, สัมภาษณ์)

1.3 ส่วนประกอบในการทำกลองเสีง ประกอบด้วยส่วนประกอบ ได้แก่ 1) ตัวกลองเสีงหรือบั้งกลอง 2) หนังก้นกลอง 3) ก้นกลอง 4) เชือกหรือหนังร้อย 5) หนังหน้ากลอง 6) ไม้แฉ่ตีกลองเครื่องมือที่ใช้ในการทำกลองเสีง คือ (1) เหล็กแหลม (2) สี่ว ขนาดสั้น สี่วขนาดกลาง และสี่วขนาดยาว (3) ง่อง (4) ค้อน (5) มีด (6) เสียมตัดแต่ง (7) ไม้มือลิง (8) เสียมเก็บหนัก (9) ไม้เล็ม (10) ไม้ตักกา

1.4 กลวิธีการเสีงกลองกิ่ง การเสีงกลองกิ่ง จะมีการตีส่งสัญญาณเพื่อข่มขวัญคู่ต่อสู้ แล้วจึงจะเริ่มตีเสีงแข่งขัน โดยการแข่งขันทักกลองในอำเภอร่องคำ จะนิยมการตี “เสีงเสีง” โดยลักษณะจะเน้นว่าเสียงใครดังกว่าจะเป็นฝ่ายชนะ (จักรพงศ์ เพ็ชรแสน, 2564, สัมภาษณ์) ลักษณะของการ “เสีงเสีงกลอง” ขาวร่องคำจะเสีงแบบตั้งกลองขึ้นเป็นแนวตั้ง แล้ว

จากนั้นก็ใช้ไม้ส่ายที่ถืออยู่ในมือตีลงไปบนหน้ากลองให้พร้อมกันทั้งมือด้านซ้ายและมือด้านขวา โดยให้ไม้ส่ายอยู่ในระยะประมาณตรงกลางหน้ากลองค่อนข้างไปเกือบสุดขอบกลองด้านบน ตีลงให้พร้อมเพรียงกัน ให้เสียงออกมาดังอย่างสม่ำเสมอ รูปแบบของกลองที่เข้าแข่งขัน จะมีรูปแบบการเส่ง 2 รูปแบบ คือ “การเส่งกลองหน้าแคบ” และ “การเส่งกลองหน้ากว้าง” ซึ่งในทั้ง 2 รูปแบบ เป็นการตีแข่งขันที่เหมือนกันประยกคู่กลองเหมือนกันในด้านของการตัดสินก็จะใช้รูปแบบคล้าย ๆ กัน คือ กรรมการจะตัดสินโดยการฟังเสียงกลองของแต่ละคู่ที่ทำการแข่งขัน แต่ในการเส่งหน้าแคบกรรมการตัดสินจะวัดที่เสียงกลองของคณะใดมีความสูงและใสกว่ากัน คณะนั้นจะเป็นฝ่ายชนะในแต่ละยก ส่วนการเส่งหน้ากว้างจะใช้วิธีโดยการตัดสินว่าคณะใดที่ตีกลองเสียงดังทุ้มกลบเสียงกลองคณะอื่นมากกว่าจะเป็นฝ่ายชนะ ในการเส่งกลองของอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่จะเป็นการเส่งหน้าแคบ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักวิธีการตีและจังหวะ คือ 1) หลักวิธีการเส่งกลองกึ่งหน้าแคบ ลักษณะการแข่งขัน ได้แบ่งการแข่งขันออกเป็น 5 ยก หรือเรียกว่า 5 ค้อน แบ่งเป็นยกละ 1 คู่แต่ละยกผู้ตีจะไม่เข้ากันเพื่อที่จะตัดสินได้ กลองหน้าแคบจะมีหนึ่งทีบางกว่ากลองหน้ากว้าง ส่วนคำว่า “สูงใส” นั้น คือคำที่เหมือนกัน “ถ้ากลองเสียงสูงก็จะดังใส ถ้าเสียงก็กลองใสก็จะดังสูง” จะตีรวเป็นยก มือทั้งสองข้างต้องลงน้ำหนักให้เท่ากัน ผู้ตีบางรายจะใช้สายตาจ้องมองคู่ต่อสู้เป็นการข่มขวัญ และเริ่มตีกลองเบา ๆ ที่เรียกว่า “เคาะกลอง” เมื่อกรรมการให้สัญญาณว่าตีกลองได้แล้ว จึงเริ่มตีใหม่ให้แรงและเร็วขึ้นจังหวะในการเส่งกลอง ใช้จังหวะแบบกิ่งอิสระ เป็นจังหวะที่มีความสม่ำเสมอแต่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเวลาโดยไม่สามารถกำหนดได้ด้วยเครื่องหมายจังหวะ (Time Signature) แต่ขึ้นอยู่กับจังหวะความพึงพอใจของผู้บรรเลง และ 2) หลักวิธีการเส่งกลองหน้ากว้าง ลักษณะการแข่งขัน ได้แบ่งการแข่งขันออกเป็น 5 ยก เหมือนกับการเส่งหน้าแคบ จะตีรวเป็นยกเพื่อที่จะตัดสินได้มือทั้งสองข้างต้องลงน้ำหนักให้เท่ากัน การเส่งกลองหน้ากว้างจะมีโทนเสียงที่ทุ้มกว่า โดยการตัดสินจะฟังจากเสียงกลองคณะไหนที่ดังกลบเสียงกลองคณะอื่นมากกว่าจะเป็นฝ่ายชนะ เมื่อกรรมการให้สัญญาณว่าตีกลองได้แล้ว จึงเริ่มตีใหม่ให้แรงและเร็วขึ้นในการเส่งกลองกึ่งที่แข่งขันกันนี้ หลังจากที่มีการประชันกันแล้ว นอกจากนั้นการเส่งกลองยังช่วยให้มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้รู้ชนะและมีเพื่อนฝูงต่างหมู่บ้านอีกด้วย (พระอาจารย์อุบล อคฺคธมโม, 2564, สัมภาษณ์)

1.5 โอกาสในการเส่งกลอง การเส่งกลองหรือการแข่งขันตีกลองกึ่ง ลักษณะของการนำไปใช้งานจะแตกต่างกันไปตามจุดประสงค์ของงานประเพณีนั้น ๆ และใช้กลองสำหรับการแข่งขันความดัง เรียกว่า “การเส่งกลองกึ่ง” การใช้กลองในการจัดงานประเพณีต่าง ๆ ของชาวอีสาน เช่น งานบุญผะเหวด บุญเดือนสี่ แห่พระอุปคุต แห่กัณฑ์หลอน งานบุญเดือนหก บุญบั้งไฟ ใช้แห่บั้งไฟ ประกอบการเซิ้งบั้งไฟ ประกอบการฟ้อนในชนบท บุญแข่งเรือและงานมหกรรมการเส่งกลองร่องคำ ซึ่งถือว่าเป็นบุญประเพณีประจำปีที่มีการแข่งขันการเส่งกลองกึ่งที่จัดขึ้นในทุกปีของอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ นอกจากนี้การเส่งกลองเสียงในพื้นที่แล้ว ยังมีการนำกลองเสียงไปแข่งขันในอำเภอหรือจังหวัดใกล้เคียงด้วย

1.6 เกณฑ์การเข้าแข่งขัน เกณฑ์และกติกาในการตัดสินแข่งขัน ในปัจจุบันการกำหนดเกณฑ์และกติกากการแข่งขันการเส่งกลองของชาวอำเภอร่องคำ จะมีลักษณะที่ต้องเป็นกลาง เพื่อไม่ให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบกันของคณะที่เข้าร่วมแข่งขัน การเส่งกลองกึ่ง ผู้จัดงานจะกำหนดแต่งตั้งให้มีกรรมการเป็นเลขคู่ ให้มีกรรมการ 3-5 คน ให้คะแนนเป็นยกไป เช่น ถ้าเห็นว่าทีมใดชนะ กรรมการผู้นั้นจะให้ 1 คะแนน ฝ่ายแพ้ได้ศูนย์ เมื่อแข่งขันครบจำนวนยก จึงมีการรวมคะแนนของกรรมการทั้งหมดถือผลการตัดสิน โดยดูจากคะแนนรวมเป็นสำคัญ (พระอาจารย์วิรัช วิสุทโธ, 2564, สัมภาษณ์)

1.7 การแต่งกาย ผู้เส่งกลองจะสวมชุดคนละสี เรียกว่า ฝ่ายแดงและฝ่ายน้ำเงินคล้ายนักมวย มีกรรมการให้สัญญาณอยู่ตรงกลาง

1.8 การประเมินค่าในการเส่งกลองกึ่งการแข่งขันการเส่งกลองกึ่งของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การแข่งขันจะนำกลองมาประยกคู่และตีเส่งกัน จึงจะถือว่าเป็นการแข่งขัน หากนำเครื่องวัดระดับเสียงมาใช้เพื่อวัดความดังก็จะทำให้การแข่งขันไม่มีความสุข และเครื่องวัดเสียงจะทำการวัดเสียงกลองพร้อมกันนั้นเป็นไปได้ยาก เพราะในการเส่งกลองเป็นคู่จะมีเสียงที่ดังออกมาพร้อมกัน กรรมการจะใช้การประเมินค่าด้วยการฟังเสียงกลองว่าคณะใดที่เส่งกลองดังเสียงสูงและเสียงใสที่สุด คณะนั้น

จะชนะหรือผ่านเข้ารอบ ขณะเดียวกันก็มีความชำนาญที่จะให้คะแนนว่ากลองฝ่ายใดดังกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง กรรมการจะเดินสลับกันฟังรอบ ๆ อีก 1 คน จะอยู่บนเวทีกับผู้เข้าแข่งขัน บางรายอาจไปฟังไกล ๆ บางรายอาจถึงกับป็นต้นไม้ฟังก็มีในการประเมินค่าอีกรูปแบบหนึ่ง ผู้วิจัยได้ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ในการหาค่าความถี่ของกลองที่มีเสียงดังสูงและใส โดยใช้รูปแบบการเปรียบเทียบระหว่างกลองเสียงแบบก่อนนำไปแข่งและกลองเสียงแบบที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ เพื่อวัดค่าระดับความถี่และคุณภาพของเสียงกลองเสียง ผู้วิจัยได้เลือกใช้โปรแกรม Audio SpecTrum Analyzer dB RTA เป็นโปรแกรมตรวจจับระดับคลื่นความถี่เสียงแบบเรียลไทม์ (RTA) และได้วิเคราะห์ในการหาค่าความถี่ของกลองเสียงหน้าแคบที่มีเสียงดังสูงและใส โดยใช้การเปรียบเทียบระหว่าง กลองเสียงแบบก่อนนำไปแข่งและกลองเสียงแบบที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ผู้วิจัย ได้สรุปออกมาเป็นตาราง ดังนี้

ชื่อ/รูปแบบ	กลองเสียงแบบก่อนนำไปแข่ง	กลองเสียงแบบที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ
ค่าความถี่	793 Hz, - 53 dB	1587 Hz, -62 dB

กลองเสียงแบบก่อนนำไปแข่ง จะมีค่า Hz น้อยกว่า กลองเสียงแบบที่ได้รับรางวัล ในเกือบครึ่งต่อครึ่ง ซึ่งค่าความถี่ของกลองที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจะอยู่ที่ประมาณ 1587 Hz -1600 Hz ส่วนค่าความถี่ของกลองเสียงแบบก่อนนำไปแข่งจะอยู่ที่ 793 Hz - 800 Hz ทั้งนี้อาจจะขึ้นอยู่กับสภาพอากาศและน้ำหนักในการตีเสียงและจังหวะของการตีในแต่ละคนก็ได้

2. การศึกษากระบวนการสืบทอดการเลื่องลือกของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสืบทอดการเลื่องลือกของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

2.1 ความเป็นมาและจุดเริ่มต้นของการสืบทอดการเลื่องลือก เริ่มมาจากเมื่อ 70-80 ปี ผู้ที่ถ่ายทอดและสอนให้คือ ผู้เฒ่าจะพาไปชมการแข่งขันให้ไปช่วยถือของ แบนั่นจับนี้ดูการละเล่นกลองเสียงตามหมู่บ้านต่าง ๆ กระทั่งผู้เฒ่าจึงให้ลองเตาะกลองดูเพื่อเทียบเสียงของกลอง จนเกิดความใกล้เคียงและมีความผูกพันกับกลอง ๆ และได้สืบทอดวิธีการต่าง ๆ จากการเรียนรู้โดยปฏิบัติจริง ไม่ได้มีการนั่งเรียนเหมือนกับเรียนหนังสือ (สุดใจ คำสินวน, 2564, สัมภาษณ์)

2.2 ช่วงรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ เดิม การเลื่องลือกของชาวอำเภอร่องคำ เคยเกือบจะสูญหายไปกับผู้เฒ่าผู้แก่ เพราะขาดผู้สืบทอดเป็นเวลานาน จนกระทั่งพระครูสุนทรปริยัติ รองเจ้าคณะอำเภอกมลาไสย เป็นผู้มึบบทบาทในการรื้อฟื้นกลองเสียงในอำเภอกมลาไสยขึ้นมา ปี 2520 เพราะในหลายหมู่บ้านทั้งอำเภอร่องคำและอำเภอกมลาไสย แทบจะไม่มีใครเลื่องลือกเหลืออยู่แล้ว เรียกว่ากลองในตอนนั้นได้เกิดการสูญหายไปอย่างมากมาย พระครูสุนทรปริยัติ จึงได้เกิดความปรารถนาและต้องการที่จะรื้อฟื้นกลองขึ้นมาใหม่ ท่านพระครูได้ชักชวน ปู่ ย่า ตา ยาย และผู้ใหญ่ในอำเภอกมลาไสย พากันชุดกลองและรื้อฟื้นกลองขึ้นมาใหม่ เชิญชวนชาวบ้านในหมู่บ้านต่าง ๆ ให้พากันชุดกลองที่อยู่ตามละแวกหมู่บ้านของตนเองขึ้นมาเสี่ยงกันและตั้งรางวัลขึ้นมา ทำให้กลองเลื่องลือกมีชื่อเสียง มากขึ้น จึงได้เกิดประเพณีเลื่องลือกเกิดขึ้นในงานบุญบั้งไฟเหมือนในสมัยโบราณอีกครั้ง จากนั้นมีการสืบทอดการเลื่องลือกของผู้เฒ่าผู้แก่ต่อกันมาจากพระครูสุนทรปริยัติตั้งแต่รุ่นเก่ารุ่นแรก ๆ ประกอบไปด้วย ตาเทาเหิน ตาฮ้อยบุญมา พ่อขวัญ กมลวิบูลย์ ในยุคต่อมาจะประกอบไปด้วยตาปรีชา คุ่มศรีไวย ตาสุดใจ คุ่มสินวน ตาสีทวน สายโรจน์ ตาวิชัย บุญสมร ซึ่งได้มีการสืบทอดการถ่ายทอดสืบทอดกัน จนมาถึงพระอาจารย์อุศล ได้สืบทอดรูปแบบในการทำกลองจากพระครูสุนทรปริยัติ และได้นำเอากลองเสียงย้ายมาทำที่อำเภอร่องคำ สมัยแต่ก่อนชาวร่องคำยังไม่นิยมทำกลอง พระอาจารย์อุศลจึงได้นำกลองมาอยู่ที่วัดและไปทำที่วัดปฐมแพ่งศรีบ้านกุดลิง (สมัยแต่ก่อนบ้านกุดลิงเป็นบ้านเก่า) และวัดร่องคำในช่วงที่พระอาจารย์อุศลได้ทำกลองตอนยังเด็ก เพราะผู้ที่สนับสนุนส่งเสริมในสมัยก่อนคือพระสงฆ์โดยเป็นพระผู้ใหญ่ ในการจัดประเพณีบุญบั้งไฟ ต้องมีการเลื่องลือก การทำกลองในสมัยก่อนส่วนมากช่างกลองจะเป็นพระเช่น หลวงพ่อพระครูสุนทรปริยัติ หลวงพ่อพระครูกมล ศีลวัตร ต่อมาเป็นเจ้าคณะอำเภอเป็นช่างกลอง จนมาถึงพระอาจารย์อุศล อคฺคธมฺโม ที่ถือได้ว่าการสืบทอดทางสายเลือดอยู่ในตัว เนื่องจากเชื้อสายของพ่อก็เล่นกลอง เชื้อสายของแม่ก็เล่นกลอง เป็นเจ้าของกลอง ปัจจุบันได้มีการสืบทอดถ่ายทอดการทำกลอง การเลื่องลือกจากพระ

อาจารย์อู๊ดล ทั้งในอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดใกล้เคียงอย่างมากมาย (พระอาจารย์อู๊ดล อคฺคธมฺโม, 2564, สัมภาษณ์) ปัจจัยที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้ประเพณีการแข่งกลองของชาวอำเภอร่องคำ ยังคงเหลืออยู่จนถึงปัจจุบันนี้ มีมูลเหตุจากความสัมพันธ์ 2 ประการ คือ 1) ความสัมพันธ์ทางสายเลือดและเครือญาติผู้เป็นเจ้าของกลองเสียงและผู้ละเล่นกลองเสียงหลายคนได้สืบทอดและเรียนรู้ สืบต่อเจตนารมณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากผู้รู้ที่เป็นสายเลือดหรือเครือญาติของตนเอง เช่น ผักผืน เรียนรู้จากผู้เป็นพ่อ ปู่ ลุง น้ำ อา 2) ความสัมพันธ์ทางสังคมและทางจิตใจ ผู้ซึ่งสืบทอดการละเล่นกลองเสียงบางคน ไม่มีสายเลือดหรือเครือญาติที่มีความรู้ ความสามารถทางการละเล่นกลองเสียง แต่ก็เข้าร่วมในการฝึกหัด เรียนรู้ กระบวนการละเล่นพื้นบ้านใกล้ชิดหรือชุมชน จนกลายเป็นผู้รู้ และด้วยความที่มีใจมุ่งมั่นที่จะสืบทอดประเพณีการละเล่นพื้นบ้านให้ดำรงอยู่ นั่นคือสิ่งที่ชีวิตไปถึงแรงจูงใจ ความรักและศรัทธาเป็นส่วนตัวของผู้นั้นโดยเฉพาะ (พระอาจารย์อู๊ดล อคฺคธมฺโม, 2564, สัมภาษณ์)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องวัฒนธรรมการแข่งกลองกึ่งของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการแข่งกลองกึ่งและการประเมินคุณค่าของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า เป็นการนำเอากีฬาการละเล่นแข่งกลองพื้นบ้านอีสาน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น มาอนุรักษ์ พัฒนาให้เป็นที่รู้จักต่อยอดให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีสาน การแข่งกลองของชาวอำเภอร่องคำเป็นการแข่งขันเพื่อประชันความดัง มีการเล่นอยู่สองรูปแบบ คือ การแข่งกลองหน้าแคบและการแข่งกลองหน้ากว้าง การแข่งกลองหน้าแคบ เป็นกลองที่ใช้เพื่อแข่งขันเอากลองที่มีเสียงสูงและเสียงใส ส่วนการแข่งกลองหน้ากว้าง จะเป็นกลองที่มีเสียงต่ำในการแข่งขันจะเน้นไปในเรื่องของความดังกลบเสียงกลองของคู่แข่งในการประเมินค่าและการตัดสิน จะมีการแข่งขันแบบประเภคู่ แข่งคู่ละ 5 ยก โดยคณะที่ชนะ 2 ใน 3 ยก จะเป็นฝ่ายผ่านเข้ารอบต่อไป กรรมการที่ตัดสินจะใช้ 3-5 คน ตัดสินการแข่งกลองกึ่งทั้งสองรูปแบบ โดยจะใช้หูในการฟังเสียงของกลองของแต่ละคณะ ผู้วิจัยได้นำกลองเสียงมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกันระหว่างกลองเสียงแบบก่อนนำไปแข่งและกลองเสียงแบบที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ได้ผลสรุปว่า กลองเสียงแบบก่อนนำไปแข่ง จะมีค่า Hz น้อยกว่า กลองเสียงแบบที่ได้รับรางวัลในเกือบครึ่งต่อครึ่ง ซึ่งค่าความถี่ของกลองที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจะอยู่ที่ประมาณ 1587 Hz -1600 Hz ส่วนค่าความถี่ของกลองเสียงแบบก่อนนำไปแข่งจะอยู่ที่ 793 Hz - 800 Hz ทั้งนี้อาจจะขึ้นอยู่กับสภาพอากาศและน้ำหนักในการตีเสียงและจังหวะของการตีในแต่ละคณะก็ได้

2. เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดการแข่งกลองกึ่ง ของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่จุดเริ่มต้นตั้งแต่ 70-80 ปีที่แล้วจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นการสังเกตจากการทำกลองของผู้เฒ่าที่เป็นช่างกลอง ได้รู้จักวิธีโดยการปฏิบัติจริง ไม่ได้มีการนั่งเรียนเหมือนกับเรียนหนังสือ การสืบทอดในสมัยแต่ก่อนมีช่วงที่กลองเสียงเคยเกือบจะสูญหายไปกับปู่เฒ่า ผู้แก่ จนมีการรื้อฟื้นการแข่งกลองขึ้นมาใหม่โดยพระครูสุนทรปริยัติ รองเจ้าคณะอำเภอกมลาไสย เป็นผู้ริเริ่มบทบาทในการรื้อฟื้นกลองเสียงในอำเภอกมลาไสยขึ้นมา ปี 2520 ท่านพระครูได้ชักชวน ปู่ ย่า ตา ยาย และผู้ใหญ่ในอำเภอกมลาไสย ให้พากันชุดกลองขึ้นมาแข่งกันและตั้งรางวัลขึ้นมา ทำให้กลองเสียงในตอนนั้นมีชื่อเสียงมากขึ้น จากนั้นมีการสืบทอดและถ่ายทอดการแข่งกลองจากรุ่นสู่รุ่นจากพระครูสุนทรปริยัติจนมาถึงพระอาจารย์อู๊ดล กระบวนการสืบทอดถ่ายทอดด้านการแข่งกลองกึ่งของชาวอำเภอร่องคำจึงมีมูลเหตุมาจากความสัมพันธ์ 2 ประการ คือ 1) ความสัมพันธ์ทางสายเลือดและเครือญาติ สืบต่อเจตนารมณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม 2) ความสัมพันธ์ทางสังคมและทางจิตใจ ไม่มีสายเลือดหรือเครือญาติที่มีความรู้ แต่เข้าร่วมในการฝึกหัดเรียนรู้กลองเสียงอย่างใกล้ชิดส่งผลให้วัฒนธรรมการแข่งกลองกึ่ง เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ได้คงอยู่คู่กับชาวอำเภอร่องคำและจังหวัดกาฬสินธุ์มาอย่างต่อเนื่อง

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องวัฒนธรรมการแข่งกลองกิ่งของชาวอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

จากการศึกษาวิจัยทำให้ทราบว่า กลองเสียงเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ยังมีการเล่นกันมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ซึ่งโอกาสในการใช้กลองเสียงของประเพณีในภาคอีสานคืองานบุญผะเหวด บุญเดือนสี่ งานบุญเดือนหก บุญบั้งไฟ ใช้แห่บั้งไฟ ประกอบการแข่งบั้งไฟ ประกอบการฟ้อนในชนบท งานมหรหรรรมการแข่งกลองร้องคำ เป็นบุญประเพณีที่มีการแข่งขันการแข่งกลองกิ่งที่จัดขึ้นในทุกปีของอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ และทำให้ทราบถึงรูปแบบกลวิธีการแข่งกลองกิ่ง รู้ถึงลักษณะของกลองเสียง วิธีการทำกลองเสียง อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการทำกลองเสียง จังหวะการตีกลอง การวิเคราะห์เสียงกลองที่ใช้ ในการแข่งขัน กระบวนการสืบทอดและถ่ายทอดระหว่างกลองเสียงกับชาวอำเภอร่องคำ ตลอดจนวิถีชีวิตความสัมพันธ์ของกลองเสียงกับผู้คนในท้องถิ่น ตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับจิรพงษ์ เลิศล้ำหวาน (2555) ที่กล่าวถึงกลองเสียง: องค์ประกอบและการพัฒนากลองเสียงว่า กลองเสียงเป็นดนตรีพื้นบ้านอีสาน อยู่คู่กับวิถีชีวิตชาวบ้านร่องคำมานาน มีวิธีการทำกลองเสียงมีช่างกลองที่มีชำนาญใช้หลักการและวิธีการในด้านรูปแบบและวัสดุเพื่อให้เป็นโครงสร้างอย่างเป็นมาตรฐาน และยังสอดคล้องกับเอกลักษณ์บุญท้าว (2545) ได้กล่าวไว้ว่า ประเพณีการละเล่นกลองเสียงในอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นภูมิปัญญาที่ควรให้ความสำคัญแก่การศึกษา มีวิธีการสืบทอดและถ่ายทอดอย่างเป็นระบบและจริงจัง เพื่อให้คงอยู่แบบยั่งยืนและทรงคุณค่า

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังพบว่า ชาวร่องคำมีการทำกลองเสียงขึ้นใช้เอง โดยอุปกรณ์และเครื่องมือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในงานทั่วไป มีการนำเอาเครื่องมือที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิต และต้องอาศัยความชำนาญของช่างกลอง ขั้นตอนการทำกลอง มีวิธีการทำที่ย่งยากพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการชุดแต่งโพรงกลอง ขึ้นหนังกลอง และแต่งเสียงกลองต้องใช้ทักษะและความชำนาญในการทำและฟังเสียงเป็นพิเศษ หากช่างไม่มีความชำนาญในการทำกลองอาจทำให้เสียงผิดเพี้ยนไปได้ ชาวร่องคำมีการแข่งกลองอยู่ 2 รูปแบบ คือ การแข่งกลองหน้าแคบ และการแข่งกลองหน้ากว้าง ซึ่งในทั้ง 2 รูปแบบ เป็นการตีแข่งขันที่เหมือนกันประกบคู่กลองเหมือนกัน ในด้านของการตัดสินก็จะใช้รูปแบบคล้าย ๆ กัน ในกระบวนการสืบทอดและถ่ายทอดกลองเสียง ถือว่าการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นเสียงกลองและช่วงที่เริ่มต้นเสียงกลอง ช่วงที่รื้อฟื้นมาจนถึงปัจจุบันมาอย่างยาวนาน แสดงให้เห็นว่ากลองเสียงเป็นกลองที่สร้างความภูมิใจเดียวกันของชาวอำเภอร่องคำก่อให้เกิดความรักความผูกพันและความหวงแหนต่อมรดกอันทรงคุณค่าของบรรพบุรุษและเป็นกลองที่อยู่คู่กับประเพณีและวัฒนธรรมของชาวอีสานตลอดมา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ควรมีการเผยแพร่กลองเสียงออกไปสู่ต่างจังหวัด และจัดการแข่งขันให้เป็นในระดับที่ยิ่งใหญ่ขึ้นไป
- 1.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อค่านิยมที่ลดลงของผู้คนในสังคมอีสานกับการเล่นกลองเสียง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการเก็บรักษาข้อมูลเพื่อให้เกิดความสำคัญต่อการศึกษาของหน่วยงานราชการ หรือสถานศึกษา ซึ่งจะสามารถรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการบันทึกรูปแบบวิธีการแข่งกลองเพื่อสะดวกในการค้นหาข้อมูล ป้องกันไม่ให้เกิดการสูญหายและเป็นประโยชน์ต่อการสืบทอดต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะสมบูรณ์เป็นอย่างดีได้ ด้วยความช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาอันได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพล เนสุสินธุ์ ศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี และคณาจารย์ที่เคารพที่ภาควิชาดุริยางคศิลป์ ปริญญาตรีทางศาสตรมหาบัณฑิต (ดศ.ม.) ทุกท่านที่ให้คำชี้แนะให้คำแนะนำในทุกขั้นตอนในขณะทำการศึกษารายวิชา วิทยานิพนธ์ รวมถึงการวางแผนการศึกษาตลอดหลักสูตรกระบวนการศึกษาเพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งยังสนับสนุน และเปิดโอกาสให้ได้รับการนำเสนอผลงาน ตลอดจนการเขียนรายงานทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานทุกอย่างรวมทั้งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น และขอกราบขอบพระคุณ พระอาจารย์อุบล อคฺคธมฺโม พระอาจารย์วิรัช วิสุทโธ พระอาจารย์วิทยา ปิยวณฺโณ คุณพ่อปรีชา คัมศรีไวย์ คุณพ่อสุดใจ คำสีนวน คุณพ่อสีทวน สายโรจน์ นายจักรพงษ์ เพ็ชรแสน ตลอดจนคณะผู้เล่นกลองเสียงในอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ทุกท่าน ที่เอื้อเฟื้อให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณที่ ๆ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ทั้งช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ สุดท้ายผลอันจะเป็นประโยชน์ความดีความงามทั้งปวงที่เกิดขึ้นได้เกิดขึ้นจากพระคุณพ่อแม่ที่เคารพอย่างยิ่งหากมีข้อบกพร่องด้วยประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ด้วยความขอบคุณยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- จิรพงษ์ เลิศล้ำหวาน. (2555). *กลองเสียง: องค์ประกอบและแนวทางพัฒนา*. สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เจริญชัย ชนโพธิ์โรจน์. (2530). *ดนตรีพื้นบ้าน*. ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุรัตน์ วรารักษ์รัตน์. (2529). *เสียงกลอง ลายกลองอีสาน*. ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูสกลนคร
- เอกลักษณ์ บุญท้าว และคณะ. (2545). *สภาพการถ่ายทอดและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานด้านการละเล่นกลองเสียงในอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

บุคลากรกรม

- จักรพงษ์ เพ็ชรแสน. (ผู้ให้สัมภาษณ์). เนติพงศ์ วุฒิพรม (ผู้สัมภาษณ์). สถานที่ บ้านเลขที่ 405 หมู่ที่ 3 บ้านค้อ ตำบลบ้านค้อ อำเภอมือ จังหวัดขอนแก่น. เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2563
- พระอาจารย์อุบล อคฺคธมฺโม. (ผู้ให้สัมภาษณ์). เนติพงศ์ วุฒิพรม. (ผู้สัมภาษณ์). สถานที่ วัดป่าตองเมือง อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์. เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2564
- พระอาจารย์ วิรัช วิสุทโธ. (ผู้ให้สัมภาษณ์). เนติพงศ์ วุฒิพรม (ผู้สัมภาษณ์). สถานที่ วัดปฐมแพ่งศรี อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์. เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2564
- พระอาจารย์วิทยา ปิยวณฺโณ. (ผู้ให้สัมภาษณ์). เนติพงศ์ วุฒิพรม (ผู้สัมภาษณ์). สถานที่ วัดโนนเที่ยง บ้านโนนศรีสวัสดิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลสามัคคี อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์. เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2564
- สุดใจ คำสีนวน. (ผู้ให้สัมภาษณ์). เนติพงศ์ วุฒิพรม (ผู้สัมภาษณ์). สถานที่ หมู่ที่ 8 บ้านกุดลิง ตำบลร่องคำ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์. เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2564